از گوشه و کنار

تعطیلی اولین موزه تمبر ایران

چند سالی است اقبال خوبی به ایجاد موزه‌های دولتی و خصوصی شده و آمار موزه های کشورمان را در بخش های مختلف بالا برده؛ اتفاقی خوب که البته گاهی خلافش پیش می‌آید، مثل عاقبتی که نصیب اولین موزه خصوصی تخصصی اوراق بهادار و تمبر ایران در البرز شده؛ یعنی تعطیلی. این موزه از سال ۹۵ در منطقه رجایی شهر کرج راه اندازی شد و دارای کلکسیون بی‌نظیری شامل بیش از دو میلیون و ۵۰۰ هزار اثر در زمینه تمبر، سکه و اوراق بهادار ایران و جهان بود که بنابر خبر فارس، در روزهای اخیر و بعد از چهار سال فعالیت تعطیل شد.

پرونده ای کوچک برای موضوعی بزرگ

ماهنامه مهرپارسه، یک ماهنامه میراثی تاریخی فرهنگی است که سعی می کند به موضوعاتی بپردازد که کمتر به آنها پرداخته شده یا جای کار بیشتری دارد. بر همین اساس نشست‌های «عصرهای مهرپارسه» نیز برگزار می شود که دومین نشست با عنوان «مرگ» عصر روز دوشنبه ۲دی ماه در تماشاخانه مارکوفِ باغ‌موزه قصر برگزار می‌شود.

در این نشست سیداحمد محیط طباطبایی (رئیس کمیته ملی موزه های ایران موسوم به ایکوم)، محمدرضا اصلانی (پژوهشگر و مستندساز)، اردشیر صالح پور (پژوهشگر) و علیرضا حسن زاده (رئیس پژوهشکده مردم شناسی) سخنرانی خواهند کرد. دبیر این جلسه مرجان حاجی رحیمی، سردبیر ماهنامه مهرپارسه است.

در پرونده جدید این ماهنامه یعنی «مرگ» درباره گورستان های تاریخی، مرگ در نگاه مردم شناسی و سینما و شیرهای سنگی بختیاری بحث و گفت و گو خواهد شد./ جام جم دیلی

دست دوستی میان معاونت گردشگری و سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح

شاید اگر بشنوید همین چند روز پیش یک تفاهم نامه میان معاونت گردشگری وزارتخانه میراث فرهنگی و سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح رد و بدل شد، تعجب کنید، اما چنین تفاهم نامه ای با امضای طرفین هم اکنون وجود دارد که محورش بهره‌مندی از ظرفیت های مشترک دو حوزه بر مبنای توسعه صنعت گردشگری است. اگر هنوز برایتان جای سوال است که این دو نهاد چه کمکی می توانند به یکدیگر بکنند، باید بگوییم طبق این تفاهم نامه، قرار شده اقداماتی از جمله تهیه اطلس های گردشگری، آماده سازی نقشه های گردشگری در مقیاس های مختلف، چاپ اقلام تبلیغات تخصصی مشترک، تهیه نرم افزارهای کاربردی در حوزه گردشگری و نیز پیشبرد تحقیقات و پژوهش های مشترک به عنوان برنامه های عملیاتی مورد توجه قرار گیرد. همچنین تصمیم بر آن شد از مطالعات میدانی و اطلس های تخصصی موجود در سازمان جغرافیایی از جمله کویر، جنگل و منابع آبی در برنامه ریزی، مطالعات و در نهایت تصمیم سازی های حوزه گردشگری استفاده شود./ جام جم دیلی

استفاده از دست ساخته‌های بومی؛ پیشنهاد ما برای بلندترین شب سال

چله‌نشینی با بقچه ایرانی

بقچه ایرانی در کویر/ عکس: پریسا باجلان

مینا مولایی

ایران

دورهمی راز یلداست؛ راز ماندگاری شبی که سرش به خاطر بلندترین شب سال بودن توی تقویم بالاست؛ شبی که تاریکی‌اش فقط چند ثانیه بیشتر از شب‌های دیگر سال کش می‌آید تا به نور و روشنایی برسد.

یلدا اما به خاطر همین چند ثانیه خاص شده؛ آن‌قدر که هیچکس از عمر چندهزارساله‌اش نپرسد و با این حال بشود مرکز همنشینی‌های خاطره‌انگیز و پرهیاهوی خانواده‌ها که درست وسط سرمای هوا بیاید و بساط دورهمی آدم‌ها را گرم کند! حکایت این شبِ حال خوب کن، یلدای بلندبالای خوش نام، امسال برای ما که خبرنگار گروه ایران شده‌ایم، وصل شده به یك نمایشگاه کوچك پر از دست ساخته‌ها و محصولات بومی و روستایی کشورمان؛ با اسم بقچه ایرانی یلدا؛ بقچه‌ای پر از دوتوك و قورچوق و ورزا مشته تا قاب آینه و کیف گلابتون دوزی شده و قولوق؛ صنایع دستی محلی ای که همگی خودشان را در دل بقچه، همان بقچه معروف مادربزرگ‌ها، همان پارچه‌های چهارگوش گلدار جا کرده بودند تا پیشکش شب یلدا شوند و نشان عشق و محبت و توجه؛ که هم سنت‌ها را زنده نگهدارند و هم چرخ اقتصاد را در جوامع محلی بچرخانند؛ عروسك‌های بومی، زیورآلات محلی و همه دست ساخته‌هایی که ما نه اسمشان را شنیده بودیم و نه از نزدیك دیده بودیمشان؛ اما دلمان برای تك تك‌شان رفت و خیلی‌هایشان از دل بقچه‌های مادربزرگ‌های واقعی بیرون آمده و جان گرفته بودند.

بین صفحات قطور لغت‌نامه‌ها، بقچه همان پارچه ایست به شکل مربع یا مستطیل که در آن لباس، غذا، مدارك، پول یا زیورآلات و... می‌گذارند. بیرون صفحات لغتنامه اما، بقچه به اندازه یك تاریخ قدمت دارد و حالا افسانه احسانی، کارآفرین اکوتوریسم و محیط‌زیست و رئیس هیات مدیره موسسه آوای طبیعت ماندگار، آن را دوباره احیا کرده؛ ماجرایی که درباره‌اش به ما می‌گوید: «سابقه بقچه ایرانی برای ما به یك فعالیت تقریبا ۱۷ ساله برمی‌گردد. در اوایل سال ۸۰ ما برای اجرای یك پروژه از طرف بخشی از سازمان ملل در قشم حضور داشتیم و در همان زمان به واسطه بحث گردشگری مسؤولانه‌ای، دعوت شدیم به کمك به جامعه محلی و مردم بومی منطقه؛ یعنی این‌که از طریق داشته‌هایشان برایشان کارآفرینی کنیم که میزبان گردشگرها باشند و محصولات تولیدی‌شان به تولید بیشتری برسد. بعد از این ماجرا من رفته رفته با جوامع محلی دیگر هم آشنایی پیدا کردم و در معاشرت‌هایی که داشتم به این نتیجه رسیدم که ما یك مشکل جدی داریم و آن مشکل هویت است و اینك خودباوریمان کم شده و کمتر کسی است که هویت گذشته‌اش را بشناسد. به خاطر همین شروع کردم آرام‌آرام ارزش‌ها و داشته‌های خود مردم محلی را به خودشان نشان دادم، یعنی اولا آنها را با فرهنگ سنتی‌شان آشنا کردم و در مرحله بعدی برای خودمان که بیرون این جامعه محلی هستیم، این ارزش‌های فرهنگی را به عنوان سوغات و هدیه و... معرفی کردم تا در حقیقت ایده‌هایی نو در سوغات و هدیه داشته باشیم.»

احسانی:
وقتی ما به احیای ارزش‌های بومی در یك منطقه کمك می‌کنیم، همزمان با این توانمندسازی، به خودمان هم کمك کرده‌ایم که از یك‌سری محصولات اصیل و با هویت و سازگار با محیط زیست استفاده کنیم

این اما همه ماجرا نبود و این بانوی کارآفرین هرچقدر بیشتر وارد جامعه محلی شد، بیشتر با جنبه‌های میراث ناملموس و متنوع فرهنگی کشورمان آشنا شد: «من مثل یك باستان‌شناس که آرام آرام گردوخاك نشسته روی اشیای باستانی را در دل زمین کنار می‌زند و لایه لایه جلو می‌رود، آرام آرام صنایع دستی مختلفی را کشف کردم که خیلی‌هایشان شناخته شده نبودند...» وسایلی که از پستوی خانه‌ها، کنج تاریك صندوق‌ها و دل بقچه‌های یادگاری مادربزرگ‌ها بیرون آمدند و دوباره احیا شدند: «در این بین کم کم بحث احیای عروسك‌های بومی به میان آمد؛ ما همزمان با احیای این عروسك‌ها جنبه‌های مختلف فرهنگی مثل لباس، آداب و رسوم، شعرها و قصه‌های قدیمی را هم یادآوری می‌کردیم و با این اتفاق خودباوری و آشتی با هویت و فرهنگ قدیمی مناطق بومی بیشتر اتفاق می‌افتاد.»

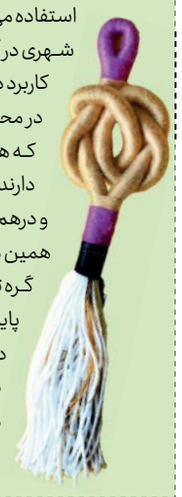
بقچه ایرانی از کجا آمد؟

بقچه ایرانی هم همین جا بود که احیا شد؛ همین جا که بچه‌های گروه آوای طبیعت پایدار برای بسته‌بندی و ارسال عروسك‌ها سراغ بقچه رفتند؛ تصمیمی که به هدف آنها یعنی حفظ محیط زیست و استفاده نکردن از کاغذ برمی‌گشت. از همین جا بود که فرصت ارائه یك یا چند محصول قابل تحسین و هیجان انگیز بومی از دل بقچه ایرانی افسانه احسانی به‌وجود آمد؛ بقچه‌ای که حالا به شب یلدا رسیده است.

احسانی اما به‌عنوان یك کارآفرین، معتقد است که احیای ارزش‌های بومی و آشتی دادن جامعه محلی با هویت‌اش، یك سیستم برد برد است؛ ماجرایی که درباره‌اش می‌گوید: «وقتی ما به احیای ارزش‌های بومی در یك منطقه کمك می‌کنیم، همزمان با این توانمندسازی، به خودمان هم کمك کرده‌ایم که از یك سری محصولات اصیل و با هویت و سازگار با محیط زیست استفاده کنیم.»

زیورآلات گره سرشتی:

گره‌ای قدیمی و اصیل مخصوص روستای سرایان خراسان جنوبی. در گذشته عشایر خراسان و ترکمن از این گره در تزئینات چادرهایشان استفاده می‌کردند و معتقد بودند شگون دارد. این گره در زندگی شهری در آویزهای گلابتون دوزی پرده‌ها و کیسه‌های پول و... کاربرد داشته است. گره سرشتی نماد هستی، جهان و آنچه در محیط اطراف مشاهده می‌شود است، با این فلسفه که همه عناصر در جهان هستی زنجیروار به هم پیوند دارند و جدایی ناپذیرند. سرشت جهان آنچنان پیچیده و درهم است که نمی‌توان برای آن آغاز و پایان تصور کرد به همین دلیل ابتدا و انتهای این گره مشخص نیست. این گره توسط بانوان منطقه سرایان به کمك آوای طبیعت پایدار و با حمایت سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری و دفتر فائو در سال ۹۵ طی پروژه بازآفرینی صنایع‌دستی برای حفاظت از منابع طبیعی از روی نمونه قدیمی آن در بقچه‌های مادربزرگ‌ها در سرایان خراسان جنوبی بازآفرینی شده است.

قورجوق:

این عروسك از دل بقچه مادربزرگ‌های گنبدکاووسی بیرون آمده و در واقع عروسك بومی استان گلستان است. قورجوق، هم مثل بیشتر عروسك‌های بومی، چهره ندارد؛ چراکه این اعتقاد در سازندگانش از قدیم وجود داشته که تنها خداوند خالق کامل است و هرچه که به دست انسان ساخته می‌شود، نقص دارد.

قولوق:

کیسه پارچه‌ای دست دوز، مخصوص نگهداری قند و چای و گیاهان دارویی که استفاده از آن در خراسان جنوبی رواج زیادی داشته و بعد از احیا برای نگهداری وسایل مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد.

چش چشی:

قابی گلدوزی شده توسط زنان روستای دماب نجف‌آباد اصفهان؛ قابی زیبا که صورتی کامل را با محوریت چشم‌ها به تصویر می‌کشد، از گذشته روی دیوار خانه اهالی این منطقه دیده می‌شد و حالا دوباره احیا شده.

قاب آیینه:

کیفی پارچه‌ای که از یك پارچه دستباف درست می‌شود، طرح روی پارچه بنا به فصل‌ها متفاوت است و در استان گلستان از این کیف برای نگهداری آینه، قیچی و وسایل آرایش و اصلاح مو استفاده می‌شده؛ کیف را به دور از دسترس بچه‌ها به دیوار آویزان می‌کردند و به همین دلیل به قاب آیینه معروف ست.

ورزا مشته:

عروسك باستانی منطقه گیلان. درحقیقت وَرزَه مُشت، آخرین دسته خوشه برنج برداشت شده شالیزار خانواده‌های گیلکی است که به قصد تبرك و برکت خواهی از زمین برای سال آتی در خانه برنجکاران آویزان می‌شد؛ موقع برداشت محصول کشاورزی و زمانی که فرهنگ یاوری در گیلان رواج داشت، هرکس آخرین دسته برنج را درو می‌کرد، از صاحب زمین هدیه‌ای می‌گرفت و آخرین دسته خوشه‌های برنج به صورت سرو ته بر دیوار خانه‌ها آویزان می‌شد و زمانی که گاو نر یا همان «ورزه» را در آغاز فصل آماده‌سازی شالیزار به بیجار می‌بردند، ورزه مشته را طبق آئین خاصی به گاو می‌دادند و عقیده داشتند باعث قوت گاو و برکت محصول جدید می‌شود.

زال و رودابه:

شخصیت‌هایی بیرون آمده از دل قصه‌های اساطیری سیستان و بلوچستان؛ آنقدر که قصه عشق زال و رودابه بشود یکی از ماندگارترین داستان‌های شاهنامه و حاصلش، به دنیا آمدن رستم، قهرمان بزرگ شاهنامه. عروسك‌های زال و رودابه به اندازه خود این قصه قدمت دارند و به سادگی تمام با کمترین وسیله‌ها ساخته می‌شدند. این عروسك‌ها در جریان پروژه کمك به رودخانه‌هامون دوباره احیا شده‌اند.

دختولوك، دهتولوك و دوتوك:

عروسکی پارچه‌ای متعلق به استان هرمزگان و قشم که جزو عروسك‌های بومی به ثبت رسیده در کشورمان است. دختو در زبان محلی به معنی دختر و لوك به معنی کوچك است. این عروسك در منطقه سیستان و بلوچستان دهتولوك و در خراسان دوتوك نامیده می‌شود.

آویز مثلثی برکت:

آویزی پارچه‌ای و دست‌دوز که در روستای سه قلعه خراسان جنوبی از گذشته تا امروز کاربرد دارد و خانه‌ای نیست که این آویز مثلثی روی دیوارش نباشد. در این آویز زنان روستایی به نشانه برکت، گل محمدی، گل زعفران و اسفند می‌ریزند.

عارسك جُلی:

عروسکی پارچه‌ای مخصوص منطقه ابرکوه یزد که از ارزن پر می‌شود و از قدیم سازنده‌هایشان این عقیده را داشتند که بعد از خراب شدن عروسك، می‌توانند این ارزن‌ها را برای کبوترها بریزند و با این باور، روح عروسك‌شان زنده می‌ماند.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۵۵۴

جدول عادی

افقی: ۱) مجازات شرعی- آشفته- شعله آتش ۲) تخمین- کارآموز پزشکی- منحنی ۳) پادگان نظامی- پیشوای دینی مسیحیان- ابزار درو کردن ۴) فرمان- سراسیمگی- دیرگدازترین فلز شناخته‌شده ۵) نوعی چسب نجاری- آوردن ۶) افسرده- در شیشه نوشابه- توهین ۷) جدار- نوعی چرم نرم- دارو ۸) شهر آستان حضرت عبدالعظیم(ع)- پادشاه عادل ساسانی- مخفف اگر ۹) گام- بهشت ارم را بنا نهاد- عقب هر چیز ۱۰) حداد- شغل رسمی- شهری در استان زنجان ۱۱) شترگاو پلنگ- صبحانه‌نخورده ۱۲) زیباترین بنای باستانی هند- ظرف پلاستیکی برای نگهداری مایعات- کودك ۱۳) غار بعثت- ضعف و سستی- رهبر خونخوار هون ۱۴) کجاست- ترنج- جنگجوی سوارکار قرون وسطی ۱۵) برافروخته- از باشگاه‌های فوتبال انگلیس- شهر توت.

عمودی: ۱) نوعی مجازات محکومین- چشم و همچشمی- اندك ۲) پول ارمنستان- آنچه اتفاق می‌افتد- چپ‌چشم ۳) سرانجام و عاقبت- متنفر و بیزار ۴) واحد اندازه‌گیری کار و انرژی- بدنام- حمام ۵) مدخل- سوره نود و چهارم قرآن- نوشیدنی حیات‌بخش ۶) دشمن سرسخت- شهرستانی در استان آذربایجان شرقی- دانه تند خوراکی ۷) حبه خشك‌شده انگور- حس بویایی- جزایر دوگانه خلیج فارس ۸) دیگر ندارد- تار بافتن عنکبوت- موتور جست‌وجوگر اینترنتی ۹) نوشین- بزرگ‌تر- پول کم‌ارزش ۱۰) پراکندگی- ورزش ترکیبی از گلف و چوگان- مقابل روز ۱۱) طلا- اجداد- دارای نوسان و تغییر ۱۲) نام دیگر مفصل- گیاه- ضمیر متصل مفعولی ۱۳) مدارك- پرندگانی که اصحاب فیل را دچار عذاب کردند ۱۴) اول- گلوله خمیری- پیت ۱۵) اراده- نوعی نوشیدنی میوه‌ای- جاده ریل‌گذاری شده.

جدول ویژه

افقی: ۱) درازگوش- از درجات روحانیت مسیحی- پیشی گرفتن ۲) شبکه فیلم و سریال- جوجه‌تیغی- سودای ناله ۳) طبیعت- از مقام‌های کلیسایی- شهری در فارس ۴) زیان کردن- موقر- ماوراءالنهر ۵) صندوق لباس مادربزرگ- بخش خارجی چیزی ۶) خواننده تصنیف الهه ناز- خودداری از پرداخت پول حواله- مأمور تشریفات صفوی ۷) چند بیت- هوای گرفته- آن سوی سقف ۸) خشکی- مجموعه شعری سروده فاطمه راکعی، شاعر انقلاب- حشره‌ای خونخوار ۹) از پیامبران الهی- آتشخانه- ایالتی در آمریکا ۱۰) توبه کردن- بسامان- باد ملایم ۱۱) مسیحی- به دیدار بیمار رفتن ۱۲) اوضاع جوی- ساقه خوراکی- یك نفر ۱۳) خودروی فرانسوی- کتاب دعا- شهری در گیلان ۱۴) خودم- بی‌رنگ کردن مو- سوگنامه ۱۵) شهادت- فیزیکدان دانمارکی که رابطه برق و مغناطیس را کشف کرد- تکرار حرفی.

عمودی: ۱) رمان مشهور پرل.اس.باك- مصیبت‌ها- مگابایت ۲) سرکرده- درختی برگ‌ریز- تفنگ قدیمی ۳) زمین زراعی که آبیاری می‌شود- بیماری جوندگان ۴) واحدی برای شمارش کالا- ترانه- عبث ۵- باب روز- فیلمی از سینمای ژاپن ساخته میزوگوچی- چه کسی ۶) حرف عطف عربی- فلز ساخت وسایل جراحی- باران شدید ۷) اکنون- مجروح- چین و چروك ۸) کاشف میکروب طاعون- آهنگساز آلمانی قرن نوزدهم- سبزی سالاد ۹) هیچ کاره- هزاردستان- دست‌درازی کردن ۱۰) فراوانی- غذایی از قطعات گوشت کباب‌شده گاو- شاهکار توماس هاردی ۱۱) خیس- از رشته‌های ورزش قایقرانی- بردگی ۱۲) موزانه دارایی و بدهی- آسیب- خوك وحشی ۱۳) ترسانیدن- آخرین پادشاه ماد ۱۴) دوا- فیلم ویتوریو دسیکا- کشوری قدیمی در بین‌النهرین ۱۵) راه میانبر- رتیل- بین صلبیه و شبکیه چشم.

حل جدول عادی شماره ۵۵۵۳

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ح	ی	د	ر	ب	ا	ب	ا	ی	ه	س	ل	ا	م	■
۲	س	ا	ر	ب	ا	ن	■	خ	ر	و	ج	■	ت	ش	ک
۳	د	ر	د	■	د	ک	ت	ر	■	م	ا	ر	ا	ت	ن
۴	■	ن	ا	ی	ا	ب	■	د	ر	ی	ا	■	م	ا	ن
۵	غ	ی	ا	ش	■	ر	س	ت	ه	■	ا	س	ب	ا	د
۶	م	ش	ک	و	ک	م	■	م	و	ه	م	ت	ی	ل	ه
۷	ل	م	■	ب	ا	ب	د	ه	ن	ب	ی	ن	■	■	■
۸	ه	ی	س	■	ت	ا	ی	ل	ی	و	ر	■	ی	ا	م
۹	■	■	■	ف	ا	ر	ی	ا	ب	■	ط	ا	ق	■	■
۱۰	س	ن	ی	ت	■	ا	س	ر	ا	■	ی	ا	س	و	ج
۱۱	م	ر	د	ا	د	■	م	و	ی	ز	■	ط	ا	ه	ا
۱۲	ن	ی	■	ل	ی	ک	ن	■	و	ا	ق	غ	ی	■	■
۱۳	د	ا	ش	ا	ک	ل	■	ب	ا	گ	ل	■	■	■	■
۱۴	ر	ن	و	■	ن	و	ی	د	■	ر	ی	ب	ا	ن	د
۱۵	ا	ش	پ	ز	خ	ا	ن	ه	س	ل	ط	ن	ت	ن	ی

حل جدول ویژه شماره ۵۵۵۳

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	س	ی	ر	ح	ک	م	ت	د	ر	ا	ر	و	پ	ا	■
۲	د	ا	ی	م	ل	ر	■	غ	ا	ر	ش	■	خ	ف	ا
۳	ه	م	ت	■	ا	د	ب	ا	■	د	و	ا	ت	ش	ه
۴	م	س	م	ا	ر	■	ن	ک	ا	ح	■	■	ا	ا	ا
۵	ر	و	ی	ت	ی	ک	ن	■	ر	ن	س	ت	ر	ن	■
۶	ت	و	ک	ا	ن	■	ه	ی	ا	■	ا	د	ی	ت	■
۷	و	ش	■	م	ا	ک	■	ا	م	و	س	ن	ی	■	■
۸	ش	و	ک	■	د	ر	ا	و	ی	د	ی	■	■	ی	س
۹	■	■	■	ر	ا	م	ش	گ	ر	■	ه	ا	ف	■	ت
۱۰	ش	ا	م	ل	■	ه	و	ا	م	■	ف	ر	■	ق	ن
۱۱	ک	ر	و	ا	ت	■	س	ن	ق	ر	■	■	م	ت	ک
۱۲	ا	ج	■	م	ن	ب	ت	■	ی	ا	م	■	ل	■	■
۱۳	ن	م	و	■	ا	ر	■	ب	د	د	ل	■	غ	م	ر
۱۴	ک	ن	ت	■	س	ا	ن	ت	ی	ک	ب	ا	ر	ر	ه
۱۵	■	د	و	ز	خ	ی	ا	ن	ر	و	ی	ز	م	ی	ن